

נא לא להוציא מביהכ"נ עד יום ב'
ואם בדעת הגבאים לגונוזו במוצ"ש,
ניתן לקחת במוצ"ש.

דבררי ההיחם

דרשות ומאמרים
מלאים וגדושים בדבקות ואהבת ה'
מלווים בסיפורים מלהיבי הנפש
על סדר

כי תשא

◆ שמירת שבת ◆

נכתב בעזרת החונן לאדם דעת
על ידי
יוסף חיים ב"ר דניאל זצ"ל אליהו

הוקדש לרפואת
א"מ דבורה בת רחל תחי'
רפואה שלימה במהרה אמן

כל הזכויות שמורות

למחבר

לפרטים

054-8428679

לקבלת החוברת ניתן לשלוח
בקשה לכתובת המייל:

D0548428679@gmail.com

וכן ניתן להוריד דרך אתר דרשו
תחת השם "גליון דברי חיים"

כִּי תִשָּׂא

שְׁמִירַת שַׁבָּת

וַיֹּאמֶר יי' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: וְאַתָּה דַבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֵת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדַרְתֵּיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי יי' מְקַדְּשְׁכֶם: וְשִׁמְרַתֶּם אֵת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לָכֶם מִחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמַת כִּי כָּל הָעֹשֶׂה בָּהּ מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמִּיהָ: שֵׁשֶׁת יָמִים יַעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת שַׁבְּתוֹן קֹדֶשׁ לִי כֹּל הָעֹשֶׂה מְלָאכָה בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת מוֹת יוּמַת: וְשִׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֵת הַשַּׁבָּת לְדַרְתֶּם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הוּא לְעֵלְמָּה כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יי' אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת וַיִּנְפָּשׁ: (שְׁמוֹת ל"א י"ב–י"ז)

מתנה טובה יש לי בבית גנזי

דורשת הגמרא (שבת י:): על הפסוק: "וְאַתָּה דַבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֵת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדַרְתֵּיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי יי' מְקַדְּשְׁכֶם" אמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: הנותן מתנה לחבירו – צריך להודיעו, שנאמר: "לְדַעַת כִּי אֲנִי יי' מְקַדְּשְׁכֶם". תניא נמי הכי: "לְדַעַת כִּי אֲנִי יי' מְקַדְּשְׁכֶם". אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל – לך והודיעם.

אומר הרב אביגדור מילר זצ"ל כל מתנה שה' מעניק לנו היא טובה אך מתנה שהבורא עצמו אומר שהיא טובה, מה עצומה היא!!! "ובבית גנזי" משמע שהשבת היתה מוכנה מאז ומעולם, עוד בטרם קם עם ישראל. תכנית הבריאה תיכננה שהמלאכה תפסק בערב יום השישי, ולא בערב יום החמישי ולא העשירי, ועלינו להבין מעט, מה היא משמעות המאמר, שהשבת מונחת היתה בבית גנזיו?

השבת היתה מתנה טובה שהוכנה לעם העתיד לקום, הרמח"ל מציין שכל העמים יכלו להיות ראויים למתנה זו ששמה שבת, אך אברהם ובניו הם שזכו בה, למפרע ראו כולם שהמתנה מיועדת להם.

סבלונות הן מתנות שהחתן משגר לכלתו לפני החתונה, וכבר בהיותו בחור הוא משקיע כסף בתכשיטים, ומחכה למצוא את הכלה שיראה כי ראויה היא לתכשיטים אלו, ועד שימצאה, שומר הוא את התכשיטים מפאת יוקרם, ומפאת מטרם, שכן מיועדים הם לאדם חשוב. כך היתה השבת שמורה בבית גנזיו, כך שאף עם זר לא יזכה במתנה זו.

המושג "שבת" לא היתה סוד, אצל העמים, מימצאים ארכיאולוגיים מגלים, שהעמים ידעו על מחזוריות של שבעה ימים.

לבן השיא את לאה ליעקב ואמר לו "מֵלֵא שֶׁבַע זֹאת וְנִתְּנָה לְךָ גַם אֶת זֹאת" (בראשית כ"ט כ"ז) מדוע קרא לשבוע משרש הספרה 7 כי היתה להם קבלה ש-7 זה מספר קדוש. וכן שהבריאה נגמרה בשבעה ימים

עוד מצינו: "וַיַּעַשׂ לְאָבִיו אֶבֶל שֶׁבַע יָמִים" (בראשית נ' י') בני יעקב התאבלו על אביהם שבעת ימי אבלות ולא 8 או 20 שוב כיון שהיתה קבלה ש-7 הוא מספר קדוש.

הכל ידעו שה' ברא את העולם בשבעה ימים, הכוזרי כותב שכל העמים שמרו שבוע של שבעה ימים, רומא ויוון. כיצד ידעו על מחזוריות זו של 7 ללא תורה ללא שמירת שבת? הכוזרי מוכיח מכך, שהיתה להם קבלה, שהעולם נברא ב-7 ימים.

נשאלת איפוא השאלה, מדוע אף אחד מאומות העולם שידעו על בריאת העולם ב-7 ימים לא חגג את היום השביעי? הרי היו בין אומות העולם גם אנשים עם מוחות גדולים כבלעם איוב ודומיהם? הטעם שאומות העולם לא לקחו את השבת ליום זכרון, ליום של קדושה, הוא משום לא איסתייעא מלתא, ה' לא נתן בלבם לעשות זאת כי המתנה הזאת ששמה שבת, הטמינה הקב"ה בבית גנזיו.

אומר הרב אביגדור מילר זצ"ל כל גדולי האומות האמינו בשבת, נשבעו בשבת, ושמרו מעין שבת, שבעת ימי אבלות, ושבעת ימי משתה, אך ה' גנזה בבית גנזיו לכלה, כאותו חתן המצפין את התכשיטים לכלתו, ולא מניח לאחותו לגשת אליהם, כך גנז הקב"ה את השבת מפני העמים.

וכשבא משה אמר לו הקב"ה, מתנה טובה יש לי מיום שנברא העולם לך והודיעם. ומבאר רש"י: מדוע הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו? אומר רש"י "שמתוך כך יהיה אוהבו".

מבאר הרב אביגדור מילר: שצריך להודיעו מי נתן את המתנה וגם את ערכה של המתנה, וזאת כדי שמקבל המתנה, תתרבה אהבתו לנותן המתנה.

וכשה' מודיע שהוא בורא העולם הוא הנותן את המתנה, וזה לא חוק שחוקקו אותו בני אדם כדי לנוח מעמלם יום אחד בשבוע, אלא הבורא בעצמו שברא את כל העולמות, מלך מלכי המלכים הקב"ה, הוא ששמר על המתנה הזאת בבית גנזיו כמה דורות, והסתיר אותה מן העמים, על ידי כך תתרבה ותגדל אהבתינו לנותן המתנה, הבורא יתברך שמו.

מכאן, שאחת המטרות של השבת, היא לאהוב את הבורא, לאהוב את הנותן, על מתנתו היקרה, ולהעמיק בליבנו את אהבת ה', שבת הינה עטרה שנתייחדה לעם ישראל, ודאי לפני שאוהבים את הבורא על שנתן לנו שבת, עלינו לאהוב את השבת, ורק לאחר שמתחילים להיות מדושני עונג מהכבוד לשמור שבת, מגיעים לאהבת ה'.

המגיד מישרים ר' ראובן קרלנשטיין זצ"ל היה מגיע לטיפול דיאליזה, (מכשיר שמחליף את פעולת הכליות ומסנן את הדם בגוף)

באותו חדר הטיפולים שהה רבי ראובן יחד עם אנשים נוספים, שאינם שומרי תורה וביניהם היה גם חוזר בשאלה.

באחד הטיפולים הופיעה האחות הראשית ובידיה מגש עוגיות ובקבוק יין, וסיפרה: שנולדה לה נכדה בשעה טובה ומוצלחת, והיא מעוניינת לשתף את החולים בשמחתה.

ר' ראובן לא לגם כמובן מן היין, שכן דינו כדין יין נסך, במקום נכח אותו חוזר בשאלה, שידע על האיסור לשתות, והוא הרים את קולו וקרא: נראה לכם שאין הוא אוהב יין, הוא אינו שותה כי אנו בשבילו כמו גויים, כאילו נגע בין הזה גוי!!!

מיד נעשה המקום כמרקחה, וכולם דרשו לשמוע תשובה מאת ר' ראובן.

בתשובה סיפר ר' ראובן את הסיפור הבא, בחור חמד שעמד להתחתן, חיפש מתנה יוקרתית לכלתו, הוא הסתובב ברחובות העיר, ותר אחר שעון זהב שימצא חן בעיניו, אחר חיפושים רבים מצא בדיוק את שחיפש, שעון יפהפה ויקר שהרשים אותו, היה זה שעון זהב משובץ יהלומים, ועלותו היתה בהתאם.

בהתרגשות מרובה הגיש את מתנתו לכלה, והיא הסירה את העטיפה המרשימה, הביטה בו, והבעת אכזבה נראתה על פניה... היא זרקה את השעון היקר על הרצפה, ואמרה כזו מתנה אני מקבלת?!!! כזו מתנה בזויה!!!

המשיך ר' ראובן ואמר, אם לסנדלר הייתה כספת, מה הייתם חושבים שיש בה? ובכספת של רוטשילד מה יש? ובכספת של המלך? מה לדעתכם מונח?

הקדוש ברוך הוא מלך מלכי המלכים, אמר: מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, הקדוש ברוך הוא מעיד שזו מתנה

טובה, והוא מוציא אותה מהכספת, ואת המתנה הזו שקיבלו ישראל, הם רומסים ודורסים, וכלל אינם מעריכם אותה, האם הנכם מצפים שאם כלה שכזו ישתה החתן יין ???!

המדליה שכל יהודי מקבל

מתנה זו של שבת אינה כמו שאר המצוות, אלא יש בה תכלית נוספת, גוי ששבת חייב מיתה (סנהדרין נ"ח:): אם גוי יאכל מצה בליל פסח, או יקרא קריאת שמע, הוא אינו חייב מיתה, אבל אם הוא ישמור שבת הוא חייב מיתה מדוע?

אם המלך רוצה ליקר את הנאמנים לו, הוא נותן להם תפקידים מיוחדים, הוא קורא לראשי המדינות וחשובי העם, ובמעמד מעניק הוא מדליה למצטיינים, לקול תשואות ההמון.

אך אוי ואבוי אם לפתע נראה ברחובות העיר צעירים רבים צועדים עם תכשיטים דמויי המדליה, ובאותו עיטור שהעניק המלך לנאמנים לו, ואז מוציא המלך כרוז, שמי שישתמש בצורה זו מתחייב בנפשו.

שבת היא אות כבוד, כמדליה לאדם מכובד, מדליה שהעניק הבורא לעמו, ולעמו בלבד, כבאמר "וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת. בְּיַמֵּי וּבְיַן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֹתָהּ הוּא לְעֵלָם" (שמות ל"א ט"ז-י"ז) כל יום שישי בין השמשות, אנו מתכבדים בכבוד שאין אף אומה רשאית להתקשט בה, ולכן לכל גוי יש חיוב לחלל את השבת.

מדלית השבת הניתנת לנו, מעלה אותנו לדרגה רמה יותר, כאותו אציל המקבל תואר אצולה, שמוריש זאת לבניו, ולבני בניו עד עולם, ומעמדו הכלכלי והחברתי משתנה, זוכה הוא לנחלות, אחוזות, ומשרתים, השתתפות בכל האירועים הממלכתיים, זכויות יתר המכניסות לו הון עתק, כמו כן ודאי שהשבת מעניקה לעונדיה עולם שלם ונעלה.

אומר הרב אביגדור מילר זצ"ל השבת מקיפה רבדים רבים, היא מביאה אותנו לשלמות באמונה, בבטחון בהשם יתברך, ובמידות טובות, המשפחה מתאחדת, וזה הוא הזמן להשגיח כראוי על הילדים, להדריכם

להוכיח אותם, ולהראות להם דוגמא אשית, בשבת מעבירים לילדים את הקבלה מההורים והסבים, בשבת הולכים לבית הכנסת, מאזינים לדרשות, מתחייבים על נתינת צדקה, לולא שבת לא היה צביון של קהילה יהודית.

יום השבת הוא היום המיועד ללימוד תורה לאנשים העמלים כל השבוע, יום השבת הוא יום של התבוננות "דעה חכמה לנפשך והיא כתר לראשך" מתי? "שמור שבת קדשך" (זמירות שבת) כשאדם במנוחה ביכלתו להעמיק בתכלית העולם, והקשר בינו לבין בוראו מתחזק, יום השבת הוא זמן של מחשבה.

מדלית השבת הינה כבוד בעולם הזה, ועוד יותר בעולם הבא.

שבת היא שורש האמונה

כתב בספר החינוך (פרשת יתרו מצוה לב) משרשי מצוה זו. שנהיה פנויים מעסקינו לכבוד היום, לקבוע בנפשותינו אמונת חדוש העולם שהיא חבל המושכת כל יסודי הדת. ונזכור ביום אחד בכל שבוע ושבוע, שהעולם נברא בששה ימים חלוקים, ובשביעי לא נברא דבר, ובכל יום ויום נבראו ענינים חלוקים להורות על הרצון הפשוט, שלא כדעת המתפלספים הנמאסים לנו בדעתם זה, שחושבין לאמר שעם היותו ברוך הוא היה הכל. ובמנוחתינו בשביעי זכר לנו בחדושו של עולם, כי כשישבתו בני אדם כולם ביום אחד בשבוע, וישאל כל שואל מה עילת זאת המנוחה, ויהיה המענה, **כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יי' וגו' (שמות כ', י"א)**, כל אחד יתחזק מתוך כך באמונה האמיתית.

כתב החפץ חיים (בהקדמה למשנה ברורה חלק ג) כתיב בתורה (שמות כ) **זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ: כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יי' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וגו' הורה לנו הכתוב בזה, שענין שבת הוא שורש האמונה לידע שהעולם הוא מחודש, וכיון שברא הכל הוא אדון על הכל, ואנחנו עבדיו ומחוייבים לעשות רצונו ולעבדו בכל גופינו ונשמותינו וממונינו כי הכל שלו, והזהירה התורה על שמירת השבת י"ב פעמים.**

ואחז"ל כל המשמר את השבת כאלו מקיים כל התורה, וכל המחלל השבת כאלו כפר בכל התורה כולה, והכל מטעם הנ"ל שהוא שורש האמונה: ע"כ

השבת הוא שורש האמונה, לדעת שהקב"ה ברא את הכל, הוא האדון על הכל ואנחנו עבדיו, ומחוייבים אנו לעשות רצונו ולעובדו בכל גופינו ונשמתינו וממונינו כי הכל שלו.

על הפסוק: בפרשתנו "בִּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הוּא לְעָלָם" אומר החפץ חיים, כל אדם שיש לו חנות או בית מלאכה, קובע שלט מעל לדלת חנותו או בית מלאכתו, ובשלט זה הפונה לרשות הרבים כתוב במפורש מה טיבה של חנות זו או בית המלאכה, שלט זה אף בא להעיד, כי כל עוד הוא תלוי מעל לפתח העסק, סימן הוא שבעל העסק חי וקיים, והוא מנהלו כראוי וכיאות.

אפשר שיסע בעל העסק מן המקום ויסגרנו לשבועות אחדים, אבל השלט התלוי למעלה מעיד כי העסק מוסיף להתקיים, אולם אם יוסר השלט מעל העסק, הרי מעיד הדבר כמאה עדים, שבעל העסק העתיק משכנו למקום אחר ונטש מקום זה לחלוטין.

וכן הוא הדבר בענין השבת, שבת אות היא בין בורא העולם ובינינו, "כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יי' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיְנַפֵּשׁ" (שמות ל"א י"ז) השבת היא גם אות וסימן, על כל יהודי ויהודי המעיד עליו, על היותו יהודי, ועל הברית אשר נכרתה בין הקדוש ברוך הוא ובין ישראל, ואף אם קרה שעבר יהודי על אחת ממצוות התורה, עדיין לא פקעה ממנו יהדותו חלילה, שהרי אף אם עזב בעל העסק את עסקו לפרק זמן קצר, עדיין לא הורד ממנו השלט הקבוע עליו, וכל עוד הוא משמר את השבת עדיין הוא בעל העסק.

ברם אם מחלל יהודי את השבת, הרי הוא כמסיר את השלט מעל דלתו, הריהו כמעיד על עצמו שאין עוד נשמתו נשמה יהודית, כי נשמה זו פנתה ונסעה מזה כאותו בעל עסק שנטש את חנותו, וזהו שאמרו חכמינו ז"ל שכל המחלל את השבת כאילו כפר בכל התורה כולה. (משלי החפץ חיים)

הזהירות מחילול שבת

כתב המשנה ברורה (הקדמה לחלק ג) אחז"ל כל המשמר את השבת כאלו מקיים כל התורה, וכל המחלל השבת כאלו כפר בכל התורה כולה.

וכעין זה איתא ג"כ במ"ר פרשה בשלח (כ"ה י"ב), אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּר אַבִּינָא, מְצִינּוּ בַתּוֹרָה וּבִנְבִיאִים וּבִכְתוּבִים שֶׁשְׁקוּלָהּ שֶׁבֶת כְּנֶגֶד כָּל הַמְצוּוֹת,

בַּתּוֹרָה מִנִּין, שֶׁבְשַׁעָה שֶׁשָּׂכַח מֹשֶׁה לֹאמַר לָהֶם מְצוּוֹת שֶׁבֶת, אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (שמות טז, כח): עַד אָנָּה מֵאַנְתֶּם לְשֹׁמֵר מְצוּוֹתַי וְגו', וּמָה פְתִיב אַחֲרָיו: רְאוּ כִּי ה' נָתַן לָכֶם אֶת הַשֶּׁבֶת.

בְּנְבִיאִים מִנִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל כ, כא): וַיִּמְרוּ בֵּי בַּיִת יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר בַּחֲקוּתַי לֹא הִלְכוּ, מָה פְתִיב אַחֲרָיו (יחזקאל כ, כא): וְאֵת שֶׁבֶתוֹתַי חָלְלוּ.

בְּכְתוּבִים מִנִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (נחמיה ט, יג): וְעַל הַר סִינַי יָרַדְתָּ וּדְבַרְתָּ עִמָּהֶם, מָה פְתִיב אַחֲרָיו (נחמיה ט, יד): וְאֵת שֶׁבֶת קִדְשְׁךָ הוֹדַעְתָּ לָהֶם,

אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, אִם תִּזְכּוּ לְשֹׁמֵר שֶׁבֶת מַעֲלָה אֲנִי עֲלִיכֶם כְּאִלּוּ שִׁמְרְתֶם כָּל הַמְצוּוֹת שֶׁבַתּוֹרָה, וְאִם חָלְלֶתֶם אוֹתָהּ מַעֲלָה אֲנִי עֲלִיכֶם כְּאִלּוּ חָלְלֶתֶם כָּל הַמְצוּוֹת, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (ישעיה נז, ב): שֹׁמֵר שֶׁבֶת מִחֲלָלוֹ וְשֹׁמֵר יָדוֹ מֵעֲשׂוֹת כָּל רָע, עִ"ש.

וראה את חומר העוון שיש באיסור חילול שבת, דהלא ידוע שיש כמה חלקי עונשים על העונות, יש ענינים שכשהאדם עובר עליהן הוא רק איסור עשה בלבד, חמור מזה העונות שיש עליהן איסור לאו, חמור מזה העונות שיש עליהן מיתה בידי שמים, חמור מזה העונות שיש עליהן עונש כרת, חמור מזה אותן שיש עליהן מיתה בידי אדם והוא מיתת חנק, למעלה מזה אותן שעונשן הוא הרג בסייף, למעלה מזה אותן שמיתתן בשרפה, למעלה מכולם, אותן שמיתתן בסקילה, כי היא החמורה שבמיתות, ועל עון חילול שבת במזיד הלא מיתתו הוא בסקילה.

ונוכל לראות עוד את חומר העון שיש באיסור חילול שבת, דהלא בכל העונות לבד מאיסור עבודת כוכבים, קי"ל דאם הוא מומר ח"ו לאחד מהם אינו מומר לכל התורה, ואלו באיסור שבת קי"ל (בסימן שפ"ה ס"ג) דאם הופקר אצלו איסור שבת, ועובר עליו כמה פעמים בפרהסיא, הוא מומר לכל התורה, ודינו כעובד כוכבים ממש. ואם הוא דר עם ישראל ברשות אחד צריך לשכור ממנו הרשות, (לענין עירובי חצרות) כמו אם הוא דר עם העובד כוכבים, ואם שחט, אף שאיש ישראל אחר עומד עליו ורואה ששחט כדין, אפילו הכי שחיטתו נבלה גמורה, מטעם דהוא אינו בר זביחה כלל, כדאיתא בפוסקים.

וטעם לכל זה הוא, דהמחלל את השבת כופר במעשה בראשית, כמו עובד כוכבים, ועל כן גם עונש מחלל שבת הוא בסקילה כעובד כוכבים, וכשהוא בלי התראה, הוא עכ"פ בכרת.

מכל זה יוכל האדם לראות את גודל הענין של שבת, וכן יש עוד כמה מאמרי חז"ל המפליגים מאד בעון חילול שבת.

וז"ל הרמב"ם (פ"ל מהלכות שבת) השבת ועבודת כוכבים כל אחת משתיהן שקולה כנגד שאר כל מצות התורה, והשבת הוא האות שבין הקב"ה ובינינו לעולם, לפיכך כל העובר על שאר המצות הרי הוא בכלל רשעי ישראל, אבל המחלל שבת בפרהסיא, הרי הוא כעובד עבודת כוכבים, ושניהם כעובדי כוכבים לכל דבריהם. וכו' ע"ש.

וגם צריך לדעת, הרמ"ח מצות שבתורה שהטיל השם יתברך על האדם לזוכרם ולשמרם, הוא נגד הרמ"ח אברים שבאדם, וכי היכי דבאברים נמצא אברים שונים, יש שאין הנשמה תלויה בהם, כמו היד והרגל וכדומה, דאף אם יחסרו, אף שההפסד הוא רב מאוד מאוד, אף על פי כן נקרא רק בשם בעל מום, ויש שעל ידי חסרונותיו אינו יכול לחיות על פני תבל, כגון שניתז ראשו או שנקרע סגור לבו, ששם הוא מקור החיים.

כן הוא גם כן בעניני מצות השם יתברך שעליהן גם כן כתיב (ויקרא י"ח ה) "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקְתֵי יְאֹת מִשְׁפָּטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֱדָם וְחֵי בָּהֶם" ונאמר: "כי היא חייך ואורך ימיך" ועוד פסוקים הרבה כהנה,

המורים לנו כי עיקר חיי הנפש לעולם הבא תלוי בקיום התורה, יש מצוות שאפילו אם פשע האדם ועבר עליהם, הוא נקרא לעולם הבא רק בשם בעל מום, (וגם זה גנאי גדול הוא לנצח, דידוע מה שכתב רבינו חיים ויטאל בשער הקדושה, וכן הגר"א במשלי, דהחבלה ימצא לנצח בנפשו באותו האבר שפשע בו על רצון השם יתברך. ונמצא דאם לא הניח תפלין, אף אם יקיים כל המצוות יהיה בעל מום בידו, ונמצא כשיקום לעת התחיה, כל ישראל יעמדו חיים וקיימים בכל אבריהם, והוא יהיה בעל מום ביד השמאלי הזה לנצח, דבזכות מצוות התורה שאדם מקיים באבריו, הם זוכים לחיות לעתיד חיי עולם.

כל מצוה שברמ"ח מצוות, מחיה את האבר שברמ"ח השייך לו, וכמו שאנו אומרים "וחיי עולם נטע בתוכנו" וכיון שעבר בשאט נפש על המצוה ההיא, אין לו מי שיחיה את האבר ההוא, וכמה יתמרמר אח"כ האדם ההוא על זה שהכל ידעו את גודל המרותו בהשם במצות תפילין. וכן כה"ג אם יהיה בעל מום בשאר איברים, ע"י שארי דברים שקלקל.

וכמו דאיתא בתרגום קהלת על הפסוק "סוף דְבַר הַכֹּל נִשְׁמָע" (קהלת י"ב י"ג) דהיינו שלבסוף הכל יתפרסם לעיני כל, ועל כן "אֵת הַאֱלֹהִים יִרְא וְאֵת מִצְוֹתָיו שְׁמֹר כִּי זֶה כָּל הָאָדָם" ורצונו לומר שמהרמ"ח מצוות עשה ושס"ה לאוין שנשמר האדם בימי חייו, יבנה לעתיד כל האדם, ונמצא כשיקום ויהיה בעל מום באיזה אבר או שיתקלקל לו איזה גיד מגידיו (המכונים נגד שס"ה לאוין שבתורה) יתבוננו הכל איזה מצות עשה או לאו עבר בשאט נפש, וכמה קלון וכלימה יסבול על ידי זה לנצח)

ויש ענינים שהם נגד הראש והלב, שהם עיקר חיות נפש הקדושה, כמו אמונה בה' ובתורתו.

וענין שמירת שבת דהוא ג"כ יסוד האמונה, דאם יחסר לו ענינים ההם, כבר נסתלק כל עיקר החיות מנפשו הקדושה, וכשהוא חי בעולם הזה, הוא חי רק בנפש הבהמית שלו, ולא יהיה לו במה לקום בעת התחיה. עכת"ד.

החזון איש סיפר על רבי אליהו חיים מלודז זצ"ל, שפעם אחת נודע לו שחטפו בעירו ילד יהודי לצבא הרוסי, מיד הלך אל מושל העיר והשתדל מאוד מאוד לפעול להחזרת הילד.

השר הסכים לעזור ולפעול להחזרת הילד, ודרש בשביל זה סכום כסף לשוחד.

רבי אליהו הלך מיד בשבת, לעשירי העיר והתרימם בשבת לצורך המצוה הגדולה הזו של פדיון שבויים.

לאחר שהיה בידו את הסכום הנדרש, הלך רבי אליהו לשר, ונתן לו את הכסף, השר רצה להחזיר את הילד, אך אמר מכיון שכתבו את שמו של הילד ברשימת המגוייסים, ואם עתה יתפסו שהילד ברח ושוחרר, הוא יכול להענש עונש רב, ולקרוע את הדף ג"כ אינו מועיל, משום שכאשר המלך יראה סימן של דף קרוע, ידרוש ויחקור הדבר ושוב יכולים להענש על זה בעונש גדול.

לכן אמר השר לרב, שיקרא לכורך, שיפתח את התפירות של הספר, ואז יוציא את הדף שבו רשום את שמו של הילד שמחויב גיוס בלי לקרוע, ואח"כ ישוב ויכרוך באופן כזה שלא יהיה ניכר שהיה כאן דף כלל.

הרב הזדרז ביום השבת לביתו של הכורך היהודי, וציוה עליו שיקח את כלי עבודתו ויבוא עימו מיד לבית המלך.

כמובן הכורך עשה כמצוות הרב, ומיד לקח את הכלים ויצא ללכת עם הרב.

בהליכתם אמר לו הרב, את העבודה המוטלת לעשות עתה ביום השבת להצלת הילד מידי שמד, הכורך שהיה יהודי פשוט אמר לרב, אבל איך בשבת אני יכול לעבוד ולכרוך, הרי הידים לא עובדות בשבת.

כך היתה ההרגשה של שמירת שבת אצל הכורך, שהיה יהודי פשוט, ואע"פ שהבין שזה מצוה ודוחה שבת, מכל מקום

ההרגשה של שבת היתה אצלו כה קדושה ונעלה, עד שהרגיש בחוש שהימים לא עובדות בשבת.

מעשה שהיה בעיר הקודש ירושלים בזמן רבינו קלונימוס זכרוננו לחיי העולם הבא.

שבעונותינו הרבים, הגוים היו שונאים ליהודים שנאה גדולה, וחשבו בדעתם להעליל עליהם עלילה, ובכל יום ויום היו חושבים עליהם מזימה, ומשטינים עליהם לפני מושל העיר שקר ומרמה, כדי שיעשה בהם נקמה, והוא לא היה מאמין לדבריהם, ולא היה מטה לבו למועצותיהם.

עד שהצוררים קצו בחייהם ונתוועדו לילה אחד במקום מיוחד, לאמר הבה נתחכמה לו, מה נעשה להם לאבדם ולכלותם ממקומנו זה? ונתייעצו ביניהם לגנוב את בן המלך מושל העיר בעצמו, ולהורגו ולהשליכו ברחוב היהודים בבית הכנסת עצמו, שבמעשה זה ודאי המלך ישפוך חמתו עליהם ויהרגם בלי חמלה, הם וכל אשר להם.

וכן עשו, וישימו אורבים לארוב לנער בן המלך בכל יום, בכל הדרך אשר הוא הולך, עד שרימוהו לעת ערב, והיו משחקים עמו עד שהרחיקוהו הרבה מן העיר למקום שמים, ותפסוהו וקשרוהו בקשר חזק ועשו בו שחיטת ממזר, וקבלו דמו בכלי אחד והמתינו עד שהחשיך הלילה, והוליכוהו והשליכוהו בעזרת בית הכנסת של היהודים, ושפכו את כל הדם בעזרה כדי שיאמרו כל העם שהרגוהו היהודים.

והמלך בראותו שהעריב הלילה והנער לא בא אל ביתו כמנהגו, תכף שלח אחריו את משרתיו לבקשו.

והלכו כל משרתיו לחפש בכל העיר ולא מצאוהו, ותנדד שנת המושל כל אותה הלילה, והוציא כרוז בכל העיר, שכל מי שראה את בן המלך יבא ויגיד, והעיר נבוכה כל אותה הלילה בבקשם אחרי בן המלך ולא מצאוהו.

וביני ביני בעודם מחפשים ממקום למקום ומבית לבית, עד שמצאו אותו בעזרת בית הכנסת של היהודים, הרוג מתגולל בדמו.

תכף לקחוהו על כתפיהם והביאוהו לפני המלך, ואמרו לו יחי אדונינו המלך לעולם, ראית בעיניך המעשה הרע שעשו היהודים אהוביך בבנך יחידיך, זה פרי אהבתך ששלמו לך גמולך, כדי שתאמין לדברינו שהיינו אומרים לכבודך שאין בעולם רעים כמותם.

ויהי כראות המלך את בנו הרוג לפניו, וכשומעו את דברי כל המוניו, ותבער אש בקרבו וחמתו בערה בו, ותכף שלח לקרוא לכל חכמי וגדולי היהודים שבעיר, ואמר להם: אני רוצה מכם שתחקרו ותודיעוני מי הוא בעל ריבי שהרג את בני יחידי חמדת לבבי, כדי לנקום נקמתי ממנו, ואם לא תודיעוני, אני עושה כליה בכל שונאי ישראל חס ושלום.

ויהי כשומעם, נהפכו פניהם כשולי קדירה, ולא מצאו מענה בלשונם, והשיבו לו בכובד ראש ובשפה רפה, תנה לנו זמן להשיב לך תשובה, ונתן להם זמן ויצאו מלפניו בפחי נפש כדי להתוועד בבית הכנסת כל העם, ולגזור תענית צבור ולהתחנן לפני ה' וכו'.

כששמע רבי קלונימוס זכרונו לחיי העולם הבא, את הצרה הגדולה הזאת, שחס ושלום כל ישראל הם בסכנה עצומה, תכף קם ועלה אצל המלך, ויאמר לו אדוני המלך תאמין לי שגדל צערי כשומעי המאורע שאירע לבנך, אבל בעזרת השם תהיה בטוח שאני אגלה לך מי הוא בעל דברים שלך, כדי שאתה תנקום ממנו נקמתך, נקמת בנך יחידיך.

ברם, תן לי זמן שעה אחת להתפלל לה' אלקיני שיעשה נס ופלא להודיע לנו מי עשה את הדבר הרע הזה, ונתן לו רשות ויצא מלפניו, והלך וטיהר עצמו וטבל והחליף שמלותיו, והלך לבית הכנסת ופתח ההיכל והתפלל לפני הקדוש ברוך הוא בבכיה ובתחנונים, ואמר: רבון העולמים אל תשחת עמך ונחלתך וכו' כי עליך הורגנו כל היום, נחשבנו כצאן טבחה.

וכן על זה הדרך פסוקי תחינה, ואמר שלש עשרה מדות של רחמים מעוטף בטלית והשתחוה להיכל, ונשק הספרי תורה ויצא, ומשם עלה אצל המלך.

ומצא שהיו כל גדולי המלכות יושבים לפניו, להתיעץ מה לעשות ביהודים.

כשנכנס רבי קלונימוס, השתחוה לפני המלך, ויאמר להם, הביאו לי חתיכת נייר, ויביאו לו, וכתב שם קדוש על הנייר ודבקו במצח הנער ההרוג אשר לפניהם.

למרות שזה ביום השבת, אך משום פיקוח נפש הוצרך לכתוב הרב את השם הנ"ל בשבת.

ותכף קם הנער חי, ועמד על רגליו.

ענה הרב רבינו קלונימוס ושאל לאותו הנער לפני המלך אביו, ולפני כל גדולי המלכות היושבים לפני המלך, ויאמר לו בני, אני רוצה ממך שתספר כל ענייך במושלם לאביך המלך, ולכל אלו האנשים היושבים פה, ומי הוא בעל ריבך ואשר עשה לך?

ויען אותו הנער שהיה הרוג מת, וסיפר להם כל הענין על מתכונתו מתחילה ועד סוף, ומי הוא האיש שהרג אותו, ובכלל הרשעים שעמדו עליו להורגו, הראה להם שלשה אנשים מהיושבים לפניהם.

וכשמע המלך, נבהל מדבריו, ענה אותו הנער ואמר למלך אביו, למה נשאת תמה ומבוהל מדברי, שאם לא תאמין לאלו הדברים שסיפרתי לך, הנני נותן לך אות וסימן וראיה גמורה כדי שתאמין, ויכנסו דברי באזן, תשלח אחד ממשרתיך למקום פלוני שהרגוני, ושם תמצא אבן אחת מלוכלכת בדם שבשעה ששחטוני ניתז הדם עליה ונתלכלכה, ותאמר למשרת שלך שיביא אותה לכאן לפניכם, וכן היה.

שתכף שלח המלך אחד ממשרתיו למקום שאמר להם הנער ההרוג, והביאו את אותה האבן, והביאוה לפני המלך,

וכשהניחו האבן לפני המלך וראה אותה, תכף אותו הנער חזר ונפל מת כמו שהיה.

ומרוב כעסו וזעמו שכעס המלך, תפס את כל אותם הרשעים בעלי ריבו שהיה ידם במעל, וקשר אותם בשלשלאות של ברזל, והניחם בבית הסוהר, ואחר כך שלח אחרי כל היהודים שבעיר גדולים וקטנים, ויאמר להם תדעו, שהאנשים הרשעים האלה הם בעלי ריבי, אשר הרשיעו לארוב ולהרוג את בני כדי להעליל עליכם.

ועתה שנתגלה קלונם ומרמתם ועלילותם, ותוכן אמונתכם וישרותכם, ובכן הריני מוסר האכזרים הצוררים האלה בידכם, ותעשו להם כאשר זממו לעשות לכם.

וכך עשו להם, המיתו אותם ונקמו בהם את אשר זממו לעשות.

אז התנפלו המלך אבי הנער ואימו, לרגלי הרב, ויחלו את פניו להחיות את בנם.

אמר להם הרב: וכי אלקים אני להמית ולהחיות, רק להציל את עדתי הצליח ה' את דרכי.

ומאז קראו לו רבי קלונימוס בעל הנס.

אך רבי קלונימוס מהיום ההוא והלאה, את כל ימי חייו הקדיש, לתשובה ולצום, על שחלל באותה פעם את השבת בכתובתו, למרות שהיה זה לצורך פיקוח נפש...

ובמותו צוה, שלא יעשו מצבה על קברו, אלא עד מאה שנה מפטירתו, כל העובר על יד קברו ישליך אבן על קברו, כי כל המחלל את כבוד השבת נסקל, וככה עשו.

קברו של רבי קלונימוס נמצא במורד הר הזיתים בקרבת קבר זכריה הנביא.

על זהותו של רבי קלונימוס הנ"ל ישנה מחלוקת מיהו ובאיזו תקופה זה היה, הספור הנ"ל מובא בכמה גרסאות.

החיד"א בספרו שמחת הרגל על הגדה של פסח מביא את הסיפור הנ"ל בקצרה, בשם ספר שלמי חגיגה לרבי יעקב ישראל אלגאזי בנו של המהרי"ט אלגאזי, ושעל פי זה כתב לבאר את מה שאומרים בנשמת כל חי "המשיח אלמים והמפענח נעלמים" שעל ידי כך שהמת דיבר, פיענכו את התעלומה מי הרגו.

והנה מובא בספרים שמחת הנס הזה הוסיפו בנשמת כל חי את הקטע "אלוהי הראשונים וכו' המעורר ישנים וכו' המשיח אלמים וכו' עד אנחנו מודים" ואכן בסידורים עתיקים כגון סידור רב עמרם גאון לא מופיע הפסקא הנ"ל.

ומקור לסיפור הנ"ל מצינו בשיטה מקובצת לרבי בצלאל אשכנזי במסכת כתובות (ק"ג:) על המעשה בפטירתו של רבי יהודה הנשיא והספדו. ובתלמוד ירושלמי (שם יב ג) סיפרו על הנס שקרה בהלוויתו של רבי, שנערכה בערב שבת, שאז נשתתה השמש מלשקוע כדי שיספיקו המלווים לחזור לבתיהם, ומעשה נסים נעשו באותו היום, ערב שבת היה וכנסו כל העיירות להספידו, ועשו לו 18 מעמדות וכל מעמד הספידו אותו במעמד עם רב עד שהביאוהו לקבורה בבית שערים, והאריך להם היום שלא שקעה החמה עד שהיה כל אחד ואחד מגיע לביתו וממלא לו חבית של מים ומדליק את הנר.

כיון ששקעה חמה, קרא הגבר כי היה זה כבר עלות השחר של יום שבת, התחילו העם להצטער שחיללו שבת, ואולי טעו בראית השמש, יצאה בת קול ואמרה להם כל מי שלא נתעצל בהספידו של רבי, יהא מבושר לחיי העולם הבא, חוץ מאותו כובס, שלא השתתף בהלוויתו של רבי.

כיון ששמע הכובס כך, עלה לראש הגג וקפץ ומת, יצאה בת קול ואמרה גם אותו כובס מזומן לחיי העולם הבא.

וכתב על כך השיטה מקובצת (כתובות קג:) והשתא ניחא שהרג הכובס את עצמו מדעת, משום דחילל שבת, ולא נתעסק בהספידו ולהכי סליק לאיגרא ונפל לאגרא ומית,

דהיינו סקילה כדין המחלל שבת. וכן שמעתי מפי הר' קלונימוס ז"ל בירושלים ת"ו.

דהיינו השיטה מקובצת שמע זאת מפי רבי קלונימוס את הפירוש הנ"ל על אותו כובס, שמפאת שחילל שבת קיים בעצמו עונש סקילה. וכך כתב החיד"א בספרו פתח עינים כתובות שם.

והנה צריך להבין מדוע הביא רבינו בצלאל בעל השיטה מקובצת את התוספת מהירושלמי על פטירתו של רבי? בשעה שלאורך כל מסכת כתובות אינו עושה כן, ואינו מביא בספרו זה על כתובות קטע כל שהוא מהירושלמי?

ב' מדוע הוא נזקק לפירוש בעל פה של רבי קלונימוס דבר שאינו רגיל בשיטתו, ומדוע בחר להביא את פירושו של רבינו קלונימוס בשעה שאינו מזכירו כלל פעם בספריו?

אלא שרבינו בצלאל מביא את הפירוש למאמר הירושלמי, שהכובס קיים על עצמו דין הסקילה, מפני שחילל את השבת ללא כוונה, ובזה נתכפר לו חטא חילול השבת וזכה לחיי העולם הבא, את הפירוש הזה לסיפור שמע רבינו בצלאל דווקא מרבינו קלונימוס, שאת משאלות לבו ביטא, שידע בסתר לבו על צוואתו, בה ידרוש מבני ירושלים שירגמו את קברו באבנים, ובפעולה זו יתקיים בו דין הסקילה בגלל מעשהו באותה עלילת הדם, שאז חילל את השבת וכתב את הפתק עם שם ההוויה שבזה הציל את הקהילה מכיליון, מתוך המעשה בירושלמי, מצא סימוכין לכך.

יש שטעו וכתבו "וכן שמעתי מפי" כתבו מפי' היינו מפירושו, אמנם הגירסא הנכונה היא מפי וכך מופיע בגרסאות ישנות מכתב יד המילה מפי.

מספרים כי צוואתו של ר' קלונימוס היתה, כי בהוליכם אותו לקבורה, ישליכו אותו מראש ההר ויקיימו בו סקילה, ובמקום אשר יפול שם יקברוהו, וכן עשו שהשליכוהו מראש ההר ובמורד עמק יהושפט קברוהו.

עוד מסופר כי נר תמיד היה דולק בביהכנ"ס העתיק של הספרדים על שם רבן יוחנן בן זכאי בעיר העתיקה, במקום אשר נמצאה גופת הנער ההרוג, לזכר הנס, והמקום הזה קרוי בפיהם מקום הנס של רבינו קלונימוס בעל הנס.

יש לציין שבקרב יהודי ירושלים היה נהוג לקחת אבן מעל קברו של רבי קלונימוס, אלו שהיו יוצאים לחוץ לארץ כסגולה בדוקה לשמירה ולהצלחה ולחזרתו בשלום לארץ, שכך אמר רבנו קלונימוס, שכל הנוטל אבן מקברו, יוכרח לחזור אפילו מקצה העולם כדי להחזירו למקומו, ובשובם ארצה, היו עולים שנית על קברו של רבי קלונימוס ומחזירים את האבן.

מיקום הקבר היה ידוע עד לכיבוש ירושלים המזרחית על ידי הירדנים, כפי שמעיד הרב ישעיה הורביץ בספרו 'עדן ציון' (עמ' ר"ו) שהשתטח על הציון הקדוש בשנים האחרונות שלפני כיבוש הירדנים, אכן לאחר הצלתו מידיהם בשנת תשכ"ז שוב לא נמצא גל האבנים של הציון הקדוש כדינם של שאר הקברים שהיו בסמוך לקברו של זכריה הנביא, שנעקרו, ומקומו המדויק אינו נודע בימינו.

בספר יסופר לדור כתב ר' יונה עמנואל ז"ל את קורות בני משפחתו בשנות השואה, ומובא שם בעמוד 137 סיפור גבורה על מסירות נפש בשמירת שבת של אמו מרת חנה לבית גולדשמיט ע"ה.

תשעה באב תש"ד במחנה ברגן בלזן, זו הפעם הראשונה שכל תושבי המחנה קיבלו עונש, היום אין אוכל, לא למבוגרים לא לנשים לא לזקנים ולא לילדים, סיבת העונש, הגרמנים גילו שמישהו במחנה שרף מזרון, בנימוק שהוא היה מלא כינים.

זה היה פשע בל יכופר, חבלה חמורה, ולכן הוטל עונש על כל יושבי המחנה, מנער ועד זקן, לצום בתשעה באב.

אמא בישלה מעט דייסה ללא חלב עבור אחותי הקטנה בת הארבע, בלי תנור ובלי נפט, על מעט קש, ובעמל רב,

ברגע האחרון תפסו אותה שנים מאנשי השמירה היהודית במחנה, יהיה משפט!

וכך היה דרך ניהולו של משפט במחנה, נוסף על העונשים שהגרמנים מטילים, חיבים גם האחראים היהודים שבמחנה להעניש את העבריינים.

לשם כך נערך משפט פנימי, הגרמנים נהנו לראות כיצד יהודים מענישים את אחיהם, שחקו על משבתיה, המשפט של אמא, נקבע ליום ששי בערב, ליל שבת נחמו תש"ד.

בדרך כלל ארך משפט כזה זמן רב, והוא כלל דברי תובע יהודי, עדות העדים, דברי הנאשם, הגנת הסניגור, ופסק דין של השופטים, כולם יהודים, אסירי המחנה.

אולם משפטה של אמא נמשך זמן מועט ביותר, פסק הדין היה, שלילת הלחם ליומיים, אמא ויתרה על זכותה להכחיש חלק מהאשמות המופרזות שבהן הואשמה, ואף ויתרה על השתתפות הסניגור שאמור היה לבקש הקלה בעונש על עבירה של בישול, עבור פעוטה בת ארבע.

בברגן בלזן לא היתה הפרדה מוחלטת בין מחנה הגברים לבין מחנה הנשים, ובמשך היום אפשר היה להיפגש, ישבנו בליל שבת, והמתנו לשובה של אמא ממקום המשפט, כאשר שבה מהמשפט וסיפרה על פסק הדין, שאלתי אותה מדוע היה המשפט כל כך קצר, ולמה לא נצלה את זכותה להכחיש לפחות חלק מהאשמות? מדוע לא טענה שבאותו יום לא חילקו אוכל, ולכן בישלה דבר מה עבור בתה הקטנה?

אמא לא ענתה, ראיתי עליה שהיא מאד נרגשת, העזתי ושאלתי פעם נוספת את שאלותי, ואז היא ענתה, לא היו שם רק שופטים תובע וסניגור, ישב שם גם יהודי אחד שרשם פרוטוקול של כל מה שנאמר שם.

אילו הייתי פותחת את פי, כל מלה שהייתי אומרת היתה נרשמת על ידי יהודי בליל שבת קודש, לכן שתקתי, מוטב להענש מעט יותר, מאשר לגרום לכך שיהודי יכתוב בשבת.

לפני למעלה מארבעים שנה היה רגיל רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל לאחוז בזקנו בשעה שלומד, ועלה לו חשש שמא מתוך ההרגל יגע גם בשבת וח"ו יתלש ממנו קצת, ולכן מני אז, הקפיד הרב שטיינמן, לא לגעת כלל בזקנו גם בימות החול.

סיפר נכדו של הרב שטיינמן, פגשתי אחד מתלמידי הרב משנת תשכ"ד שסיפר לי, שבמשך השבוע היה הרב שטיינמן מרבה למרוט בזקנו מתוך מאמץ ועיון בלימודו, אבל בשבת מכניסת היום עד צאתו חוץ מזמני האכילה, היו ידיו כפותות לאחוריו פן יבוא לתלוש בזקנו, אחר כך שינה הנהגתו ולא נגע כלל בזקן, גם בימות החול פן יבוא לתלוש בשבת.

בעקבות כך סיפר רבי דוד הלל, שפעם בתחלת השבוע ראה שנתחב בזקנו של הרב שטיינמן מסמר די גדול, והרב לא שם לב, וכך עבר יום ועוד יום, וכשהגיע יום ששי רצה להציל את הרב מאיסור הוצאה בשבת, ואמר לו שיש מסמר בזקן והתפלא הרב שטיינמן וחיך, והוציא את המסמר, עד כדי כך לא נגע בזקנו במשך השבוע.

במהלך השנים כיון שלא נגע בזקנו כלל, חלק מזקנו נתלש, ונשאר מחובר במעט שערות, אמר הרב שטיינמן לנכדו לפני שבת שהוא חושש לאיסור הוצאה, כשנפל חלק מזקנו. ואולי צריך לחתוך את החלק התלוי, ואחר כמה שעות כשבא הנכד, שוב ראה את חלק זקנו בפח, והבין את אשר נעשה.

מסופר על הרבנית שטיינמן ע"ה, כשהנאצים ימ"ש פלשו לצרפת ושליטתם היתה מלאה, כל איש או אשה יהודים אשר נמצאו ברחובות צרפת שלא במסגרת עבודה מורשית ע"י הנאצים, אחת דינו היה להישלח ברכבות המוות, לאחד ממחנות ההשמדה.

אחת המתפרות הגדולות בפריז קיבלה את אישורה של הממשלה להעסיק במסגרתה נשים יהודיות, וכך נשים רבות מצאו מקלט מפני הנוגשים הגרמנים.

אחת מבין אותן הנשים, היתה הרבנית שטיינמן, בצעירותה, בטרם נישאה לרבי אהרן לייב שטיינמן.

קרה דבר, והוכרז על ידי המנהל הראשי, כי העבודה תימשך בכל ימות השבוע כולל ביום שבת.

והנה יום שבת הגיע, ומנהל העבודה שם לב כי ישנה תסיסה בין הנשים היהודיות, לאחר בירור קצר התברר לו, כי הנשים מסרבות לעבוד בשבת.

מיד קם והכריז בקול תקיף, אשה שאינה מעונינת לעבוד בשבת שתקום עתה עם מזוודתה בידה ותצא מהמפעל והיא מפוטרת מהעבודה.

הנשים היהודיות שידעו היטב את משמעותה של עזיבת העבודה כמעשה התאבדות, באופן טבעי העדיפו לשתוק ולשוב לעבודה, אך להפתעת כולן, נערה אחת לא שבה לעבודתה, אלא החזיקה בידה מזוודה וצעדה בביטחון לכיוון פתח היציאה.

לשאלת המנהל לאן פניך מועדות ומדוע? השיבה אינני רוצה לחלל את השבת, ועל כן אני עוזבת את מקום העבודה הזה.

המנהל הנכרי שהתרגש מאומץ ליבה של הנערה, לא יכל להסתיר רגשותיו, ופנה לעבר הפועלות, אתן כולכן תמשכנה לעבוד בשבת, מלבד נערה זו שהוכיחה את דביקותה לדתה באומץ בלתי יאומן, ולכן אני משחרר אותה מכל עבודה בשבת.

בהקדמה לספר שמירת שבת כהלכתה מספר המחבר רבי יהושע נויבירט זצ"ל על משפחתו בתקופת השואה.

אבא זצ"ל ניסה למלט את אחותי, על ידי שליחותה כעוזרת בית אצל משפחה הולנדית, ומאחר והיה לה מראה דומה לארי, יכלה להסתובב בחופשיות בין הגויים, המטרה הייתה שאם נגזר עלינו את הגרוע ביותר, שלפחות אחד מהמשפחה ישאר לפליטה.

היא הגיעה לביתו של שופט בית המשפט העליון ההולנדי, אחותי כתבה להורי, והתלוננה שעליה לעבוד הכי קשה בשבת, כיון שהם חושבים אותה כמוכן לגויה כמותם, והם מכינים ביום שבת את ימי הראשון שזה יום שבתון של הגויים.

אחרי מספר שבתות כאלה, החליט אבא להחזיר אותה הביתה, למרות ששם אצל הגויים היתה בטוחה יותר וניזונה כראוי, אך מפני חילולי השבת לא יכלה להמשיך עם הסדר זה. היא שבה אלינו ביום שישי, וביום ראשון שמענו שהבית של אותה משפחה נפגע בשבת פגיעה ישירה בהפצצה אוירית וכל יושבי הבית נהרגו.

שמירת שבת הגנה גם על אבי זצ"ל במעשה נוסף, יום אחד הוא חש שלא בטוב, והרופא שהוזמן, רשם לו תרופה נגד הכאבים שחש בהם, נוסף לזה בקשנו מהרופא מירשם לרעל נגד עכברים שמהם סבלנו.

בליל שבת רצה אבא זצ"ל לקחת את התרופה שלו, ומצא שטעמה מר מאד, והחליט שאין ליטול דבר מר בשבת, ולכן יתחיל לאכול את התרופה רק לאחר השבת.

למחרת עם ביקור נוסף של הרופא, התברר שהרוקח טעה והחליף את התרופות, את הרעל רשם בתור תרופה למיחושים, ואת התרופה הנכונה רשם כרעל, וכמה הוא שמח שבעקבות שמירתו על שבת, השבת הצילה אותו וניצל לחיים.

עוד מספר הרב נויבירט זצ"ל לאחר שנסתיימה המלחמה, נשארתי באמסטרדם, אבל צפיתי לצאת כדי להגיע לארץ ישראל.

באביב תש"ו התארגנה קבוצת עולים בלתי ליגאליים, הגבולות היו עדיין סגורים בשל תוצאות המלחמה, ונאלצנו לעבור אותם במסווה של חיילים אמריקנים לבושים במדים שלהם, וכך חצינו גבולות עד שהגענו אחרי שבועות ארוכים לעיר הנמל מרסי בצרפת.

כשהגיעה אניה להפלגה לארץ ישראל, הורו לנו לעלות עליה בשבת, הדבר ציער אותי במיוחד, הרי כל שנות המלחמה הקשה הצלחנו לשמור מצוות עד כמה שאפשר, ובמיוחד שבת קודש, איך יתכן שעכשיו עם החרות, עלי לחלל את השבת?

מצבי היה עגום, והיה נראה בעיני כסכנת נפשות להשאר במקום זר בלי כסף בלי אוכל בלי כל רכוש, אין לאן ללכת, נאלצתי בלית ברירה לעלות על האניה, אבל הדבר חרט את רישומו עלי למשך שנים רבות, וביותר שלאחר זמן ראיתי שאין זה אלא מעשה תרמית של מחללי שבת שרצו שאנו הקבוצה הדתית נחלל את השבת.

נסענו שלושה שבועות באונית דייגים טורקית בתנאים קשים, מהחום וממעט האוכל, אנשים חלשים וחולים נפטרו והיה צריך להוריד את גופותיהם לים, כדי למנוע התפשטות מחלות.

הגענו לחוף הארץ, ונתפסנו מיד על ידי האנגלים, ברוך ה' שנותרתי בחיים אחרי הנסיעה הזאת, שגם מזון כמעט לא היה לנו מלבד מעט לחם וריבה.

כאשר נאלצתי לעלות על האניה ולהסתבך בחילול שבת מפני החשש לפיקוח נפש, קיבלתי על עצמי שהקב"ה יזכה אותי ואעשה משהו עבור השבת, וכך עלה הרעיון לכתוב ספר על שמירת שבת. (נלב"ע ג' תמוז תשע"ג ת.נ.צ.ב.ה.)

בשנת תש"א עלה לארץ הקודש הרב מבריסק רבי יצחק זאב סולובייציק זצ"ל, אליה הפליג באניה במסע ארוך ומיגע.

והנה הגיעה השעה לדרוך על אדמת הקודש, אך לחרדותו של הרב מבריסק ארכה חניית האניה, ושעת כניסת השבת משמשה לבוא.

בשעה האחרונה לנסיעה, עמד הרב כולו מתוח מבוהל חרד ודואג הוא הביט בשמש ובשעון, לחילופין בשעון ובשמש,

לאחר ששאל עוד כמה זמן משוער יגיעו לחוף, עמד ושיער כמה זמן נותר לשקיעה.

כאשר הגיעו לחוף, היה זה זמן מספיק לפני שקיעת החמה אך הרב מבריסק אמר: אצלי כבר שבת, יש להשאיר את כל הדברים באוניה, הדברים נותרו שם כהפקר, כאשר כמעט ברור שיחטטו בהם, יגנבו ויזיקו.

בתו הקטנה ביקשה רשות ליטול עמה רק שרשרת אחת מזכרת אישית משל האמא הי"ד, הבת התחננה הרי לא נשאר לי כלום מאמא, רק שרשרת זו ויקרה לי מאוד, ועדיין לא נכנסה 'השבת'!!!

ואז אמר לה הרב, ראי... אני משאיר כאן גם את הכתבים של אבי הגר"ח זצ"ל, והרי ידעת כמה מסרתי נפשי עליהם, אך השבת היא מעל הכל...

כאשר שמעה הבת שגם הכתבים נשארים שם נחה דעתה, היא הבינה שאם הכתבים נשארים שם, באמת שאי אפשר לקחת שום דבר. (אורחות חסידיך).

מסופר על הצדיק המקובל רבי ישראל יצחק משי זהב זצ"ל שעסק לפרנסתו כקבלן בנין.

בהגיע יום שישי לקראת חצות היום, סגר הרב משי זהב את כל עסקיו ופנה לשוב לביתו לעסוק בהכנות לקבל פני שבת המלכה, וזה היה לו חק קבוע, שאחרי חצות הפסיק מלעבוד, כי הארת שבת מתחילה כבר להתנוצץ ולבוא.

והנה באחד מימי שישי של חדשי החורף כששכ הרב לביתו, החלו לרדת גשמי זלעפות בחוצות ירושלים, מאן דהו נכנס לרב משי זהב והודיע לו שחביות המלט הרבות שלו נשארו באתר הבניה כשהן מגולות, וקיים חשש רציני שבגלל הגשם יתקלקל המלט ושוב לא ניתן יהיה להשתמש בו.

באותה תקופה נהוג היה לשים את המלט בחביות ולא בשקיות כבימינו, ולכן חייב הרב לגשת בדחיפות למקום הבניה כדי להציל את ממונו.

הצדיק לא נטה לקבל את ההצעה, ונענה בפסקנות, אני כבר גמרתי לעבוד מחצות היום ולא אחזור לעבודתי ויהי מה, וכך בשלות נפש מפליאה ומתוך התרוממות הרוח, המשיך הרב משי זהב בהכנותיו לקראת שבת מלכתא.

ביום ראשון שב הרב משי זהב למקום עבודתו, אז נוכח לראות כי חביות המלט שלו מכוסות כדבעי ולא נגרם נזק לממונו, מה שהתברר היה כך, באתר הבניה עבד קבלן נוסף מחברת סולל בונה, באותו יום שישי כשירדו הגשמים, המשיך הקבלן שהיה חילוני בעבודתו גם לאחר חצות היום, ובראותו את הגשם הדולף, הורה לאחד מפועליו שימהר לכסות את חביות המלט שלא יתקלקלו, הלה טעה ובמקום לכסות את החביות של מעבידו, כיסה את חביותיו של הרב משי זהב.

הר' משי זהב היה בצעירותו תלמיד חכם עצום ועובד ה' בכל זמנו ולבו, והיה מבקר בבתי אדמו"רים ורבנים במזרח אירופה, וכולם אהבוהו וכבדוהו, מסופר שהחפץ חיים זיע"א בא לביתו במינסק לבקרו.

כינו לבין האדמו"ר הינוקא מסטולין רבי ישראל פרלוב זי"ע נוצרו קשרי הערכה וידידות אישיים, ומידי פעם היה הר' משי זהב נוסע לבקרו ולהשתעשע עמו בדברי תורה וחסידות. (אביו האדמו"ר רבי אשר נפטר כשהיה בנו בגיל 3 והחסידיים לא ראו עצמם מיותמים מפטירת רבם, כי ראו בילד ישראל את מורם ורבם בעתיד, ולכן כינו אותו בתואר הינוקא מקרלין סטולין ובגיל צעיר היה מקבל קויטלאך ועורך שולחן.)

בהיותו בין שלשים ושלוש החליט הרב ישראל יצחק משי זהב לעלות לארץ ישראל, וסיכם עם אשתו שלאחר שימצא מקום מתאים, תעלה בעקבותיו.

האוניה לארץ היתה אמורה להפליג מנמל אודסה, וממינסק עירו לאודסה למרות שהיתה רכבת ישירה, עלה על רכבת שעוצרת בסטולין לחניית ביניים של שלוש שעות בדרכה לאודסה, כדי להספיק לפגוש את האדמו"ר ולהפרד ממנו.

בהגעו לסטולין, השאיר את חפציו ברכבת, ומיהר להפגש עם האדמו"ר, כשנפגשו אמר לו שבא להפרד ממנו בדרכו לארץ ישראל, בקש ממנו האדמו"ר להשאר בביתו כמה ימים, אמנם הר' משי זהב התעקש למהר לרכבת ולהגיע לאודסה, ונפרד ממנו בכבוד ומיהר לרכבת.

בדרכו לרכבת רץ אחריו גבאי האדמו"ר, ואמר לו שהאדמו"ר קורא לו דחוף, וחזר אליו לשאול לרצונו? אמר לו האדמו"ר חפץ אני לכתוב מכתב לחסידים שלי שמתגוררים בארץ שתמסור לידיהם, אנא עשה לי טובה ותקחה עמך.

הסכים הר' משי זהב וסבר: שהיות והאדמו"ר יודע שזמנו דחוק, יכתוב את מכתבו מיד, וימסרהו לו, אבל לא כן היה, האדמו"ר נכנס לחדרו לכתוב את המכתב והשתהה בחדרו עשרים דקות, ומשיצא מסר לו את המכתב ונפרד ממנו לשלום.

הרב משי זהב רץ כל עוד נפשו בו לרציף, והגיע באיחור בשל אותם עשרים דקות, וראה שהרכבת איננה, והמון אנשים מתגודדים ברציף בזעקות קורעות לב ונתברר לו שהרכבת יצאה במועדה והתנגשה ברכבת אחרת, וכל אנשי שתי הרכבות נפגעו קשה ורובם נהרגו, מיד הבין שהאדמו"ר ברוח הקודש עכבו מלעלות לרכבת, כביכול עבור המכתב כדי להצילו.

מיד שב לבית האדמו"ר, שמח על שעכבו והציל את חייו, ושאלו האדמו"ר למה שבת? אמר לו הרב משי זהב, החלטתי להשאר עם האדמו"ר כמה ימים, כי ראיתי שכב' הצילני ברוח הקודש.

אמר לו האדמו"ר אכן עכבתיך כדי שתפסיד את הרכבת ותרויח את חייך, אבל אין לי רוח הקודש, אלא שלמדתי חכמת היד והפרצוף המוזכרים בזהר, וראיתי במצחך שאם תסע ברכבת זו חייך בסכנה.

ותדע לך שבבואך לארץ ישראל, תמצא צדיק נסתר שילמדך חכמה זו.

עכשיו אל תשתהה בביתי אלא רץ מהר לתחנה ותעלה על רכבת נוספת שתבא בשעה הקרובה, כדי שתספיק להגיע לאוניה, וסע עמה לשלום לארץ ישראל, וזרזו לצאת לתחנה וכך עשה והספיק את האוניה.

לאחר כמה ימים פרצה מלחמת העולם הראשונה, והיתה זו האוניה האחרונה שהפליגה מאירופה לארץ ישראל עד לאחר סיום המלחמה שנמשכה כמה שנים, ונכח בגודל קדושת האדמו"ר שזרזו להספיק את האוניה.

בבואו לארץ הקודש גר בעיר רחובות ומצא עבודה כקבלן בניין, היה שם עני מסכן בשם 'מנשה' שמדי בוקר היה נטפל לנערי בתי הספר החילוניים בדרכם ללימודיהם, ומטיף להם מוסר ודברי תורה, והם עשו ממנו בדיחה ולעג וקלס.

הרב משי זהב ניגש אליו והזמין את העני הזה מר מנשה לביתו, לארוחת בוקר והסכים והלך אתו.

משישבו לאכול נתברר לו שעני זה רעב היה, כי לא אכל כמה ימים, ובקש ממנו שיבא כל בוקר לשולחנו, וכך היה.

לאחר כמה ימים הכיר בעני זה שהוא תלמיד חכם וצדיק נסתר, והחלו לדבר בסודות התורה, ואז אמר לו העני בא ואלמדך את חכמה היד והפרצוף לפי הזוהר פ' יתרו, ובמשך שנה שלימה לימדהו חכמה זו על בוריה ואכן נתקיימו דברי האדמו"ר במלואם.

רבי ישראל יצחק משי זהב רגיל היה לומר בחיור, כי לאחר ששלט היטב בחכמת היד והפרצוף, נוכח לדעת כי אותו הסבר שאמר לו הרבי מסטולין, כי ראה בפניו על ידי חכמת הפרצוף שעומד הוא בפני צרה, לא היה אלא התחמקות גרידא, כי נתברר לו בוודאות שאי אפשר בכלל לדעת דברים כאלו על פי חכמת הפרצוף ותווי הפנים. שלושה מופתים ראיתי אז אמר בחיור, הראשון עת כנוס, שעצר אותי אצלו בעת שנשקפה לי סכנה ברכבת. השני, עת פזר, שהאיץ בי לנסוע בכל המהירות האפשרית לנמל אודסה וכך ניצלתי ממאורעות מלחמת העולם הראשונה. והשלישי, איך השכיל להצטנע ולהעלים את דבר היותו בעל רוח הקודש, והמופת שעשה בהסבר מחוכם, והעיקר שלא לעורר עליו התפעלות אצל הבריות, וגדול המופת השלישי מכולם.

(דבר מענין יש לציין שעוד לפני כמאה שנה אמר האדמו"ר הינוקה, שלפני הגאולה, סין ואמריקה יתגרו זה בזו, וסין תכה את המכה הראשונה ותמחק את אמריקה, ואנשים ידביקו את הדולרים כטפטים על הקירות, כי לא יהיה להם ערך כלל, ושמלחמת העולם השלישית תהיה קצרה מאוד)

ולאחר מלחמת העולם הראשונה, אשתו עלתה והצטרפה אליו וחיו יחד עד זקנה ושיבה הם התגוררו בשכונת קטמון בירושלים.

סיפר הרב יוסף שבתאי שני לאחד מתלמידי היו בעיות של שלום בית, לקחתי אותו לרב משי זהב זצ"ל שהסתכל בידו, ואמר לו שבגלל פגמי הברית בהיותו רווק נענש הוא ביסורים אלו, ושתקונו לומר בכל שבוע את כל התהלים פעמיים למשך חודש אחד.

התלמיד התעצל, ואמר רק פעם אחת בשבוע, לאחר חודש משלא הסתדר הדבר, חזרנו לרב שהביט שוב בכף ידו, ואמר לו: רואה אני שאמרת את התהלים רק פעם בשבוע, ולכן לא נגמר התקון, עליך לומר שוב פעמיים בכל שבוע כדי שהתקון יתקבל.

מסופר שפעם נכנס אצלו אב זקן ובנו, כדי שידבר על לב בנו, לחזור למוטב, שהרי סטה מדרך אביו, כל מה שהרב דיבר לא עזר, ושאלו הרב למה כל מה שאני מדבר איתך לא עוזר? אמר לו הבן כי אינו מאמין בבורא עולם, רק אם יראה ויוכח לו בראיות ברורות שיש אלוקים בעולם יאמין.

תוך כדי הדברים הגיש הבן את כף ידו לצדיק שיתבונן בה, אמר לו הצדיק רואה אני לפי תוי ידך, כי מחלת לב רצינית מתפתחת בקרבך...

הבן חיך בביטול ואמר שזה לא יתכן, שהרי הינו בריא כמו שור, ומעולם לא אושפז בבית חולים וכך יצאו מהצדיק.

כעבור תקופה לא ארוכה לקה הבן הזה בליבו, ואושפז בבית חולים, האב רץ לצדיק שיבא לברך את הבן, אמר לו הצדיק, עתה כבר מאוחר ולא נותר מה לעשות, חבל שאז לא התעוררתם.

עם כל זאת הפציר בו שיבוא לבית החולים, וכשנכנס לחדר שהחולה היה שוכב, אמר החולה הוציאו כל איש מעלי, ואמר לצדיק עתה אני מאמין שיש אלקים שברא העולם, והוא קוצב חיים לכל חי.

אמר לו הצדיק עתה כבר מאוחר, כבר כלה בשרך ושארך, אך עכ"ז התשובה שתעשה יעזור לך, אם לא בעולם הזה אז בעולם הבא, וישב ולימדו היאך יתנהג בימיו אלו האחרונים וכך נפטר בתשובה.

מסופר כי רבי שלום שמואלי נר"ו (אביו של הרב בניהו שמואלי שליט"א ראש ישיבת המקובלים נהר שלום) שפעם אחת הזמין את רבי ישראל יצחק משי זהב זצ"ל לברית יצחק שערך לבנו הנולד, ובבואו של הרב משי זהב לכיתו, כשפתח את הדלת נבהל וחזר לאחוריו, המתין מעט ושוב נכנס, בהלה זו היתה מפני שבברית יצחק היה שם רבי מרדכי שרעבי זצ"ל, ואמר הרב משי זהב להרב שמואלי, למה לא אמרת לי שיש כאן אדם גדול, אני צריך הכנה, ראיתי שם הוי"ה ב"ה על מצחו.

הצדיק ר' ישראל יצחק משי זהב זצ"ל נפטר בגיל תשעים ושלוש ביום י"ג אב תשל"ד ומנוחתו כבוד בהר המנוחות בירושלים. ת.נ.צ.ב.ה.

הדר יהוד

אמרו חז"ל (ילקוט שמעוני כי תשא רמז שצ"א) אמר רבי יוסי בר' חנינא כותי ששמר את השבת עד שלא קבל את המילה חייב מיתה, למה? שלא נצטוו עליה, ואינו משמר אותה כתקנה, ומה ראית לומר מי ששמר את השבת חייב מיתה? אמר רבי חייא בר אבא בנוהג שבעולם מלך ומטרונא שיושבין ומשיחין זה עם זה, מי שבא ומכניס ראשו ביניהם אינו חייב מיתה!!! כך השבת היא אות בין הקדוש ברוך הוא ובין ישראל, שנאמר: "פִּינִי וּבֵין פְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הוּא" (שמות ל"א י"ז) לפיכך כותי שבא ומכניס עצמו ביניהם חייב מיתה.

אומר הרב שמשון פינקוס זצ"ל שבת היא גדלות שצריכה פרטיות, שום גוי אינו יכול להיכנס לשבת, וזהו שאנו אומרים בתפילת שחרית של שבת "ולא נתתו ה' אלוקינו לגויי ארצות, ולא הנחלתו מלכנו לעובדי פסילים, וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים, כי לישראל עמך נתתו באהבה"

שבת היא אהבה, היא נשיקה, היא הקשר בין היהודי להשם יתברך, ויחס כזה של נשיקת פה אל פה צריך פרטיות, אי אפשר לבטא אהבה בעולם החיצוני, לכן כשהשם יתברך לקח אותנו להיות לו לעם מיד כשיצאנו ממצרים, הוא הודיע לנו ואעלה אתכם אל ארץ זבת חלב ודבש, כמו חתן וכלה שעוד לפני שנכנסים לחופה מדברים על דירה, ולכאורה לשם מה בכלל צריך דירה? הרי ישנה גינה ובה ספסלים

שניתן לשבת שם ולשוחח? התירוץ הוא, החתן והכלה זקוקים לפרטיות ולכן מוכרחים עוד לפני החופה לתכנן היכן בדיוק יגורו.

והקב"ה אמר לעם ישראל, אני אביא אתכם לארץ ישראל, לבית המקדש, שם נחיה ביחד, ושם אשפוך עליכם את אהבתי.

אחד מיסודות שבת קודש, הוא בית, אומר הרב פינקוס בשם רבי אבגדור מילר זצ"ל שבת היא מעין בית המקדש, ורואים שיש דברים מקבילים בין בית המקדש לשבת.

כמו שבבית המקדש היה מנורה גם בשבת מדליקים נרות שבת. בבית המקדש היה שולחן, כנגד זה יש לנו בשבת "שולחן שבת". בבית המקדש לבשו הכהנים בגדי כהונה, בשבת קדש כל יהודי חייב להחליף את בגדיו לבגדי שבת. בבית המקדש כל כהן חייב בקדוש ידיים ורגלים, כמו כן כל יהודי לפני שבת עושה רחיצת ידיים ורגלים לכבוד שבת. מורא מקדש מורא שבת כמבואר בגמ'.

ובספר שבת מלכתא (עמ' קי"ג) האריך בזה הרב פינקוס זצ"ל וכתב כמו שתכלית ענין בית המקדש הוא לכפרת עונות, וכך אומרים בהגדה של פסח בפזמון דיינו, על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת שהוציאנו ממצרים וכו' ומונה והולך עד "ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על חטאותינו", כמו כן בשבת קודש, אמרו חז"ל (שבת קי"ט:): כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכלו, שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם, מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו "וסר עונך וחטאתך תכופר".

כמו שבבית המקדש היתה המנורה שהיו בה שתי מצוות, א' הטבת הנרות ב' הדלקת הנרות, כמו כן בשבת מצאנו בשם האר"י ז"ל ע"פ הסוד מצוה על הבעל להטיב ולהכין את הנרות של שבת, הובא במשנה ברורה (סי' רס"ג ס"ק י"ב) ועל האשה מוטלת המצוה להדליק את הנרות.

בבית המקדש היה שלחן בצפון, והיו בו שנים עשר לחם הפנים, כמו כן בשבת מלבד סעודות השבת, יש שולחן שבת שצריך שיהיה בצד

צפון כמו שמוזכר בפיוט שחיבר האר"י "אזמר בשבחין" וצריך לשים על השולחן שנים עשר לחמים כנזכר בזהר הק'.

והנה בבית המקדש היתה אכילת קדשים, ואיתא בגמרא שהמקדש אשה בחלק מהבשר שקיבל מהקרבת בין קדשים קלים בין קדשי קדשים אינה מקודשת, מדוע? מפני שמשלחן גבוה קא זכי, ומפרש רש"י (ב"ק י"ב:): היינו שבשר קדש הוא משלחן הקב"ה, וממון גבוה ואינו ממון הכהן.

ובענין סעודת שבת מצינו שאמרו חז"ל (ביצה ט"ז.) כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה, חוץ מהוצאות שבת וימים טובים ושכר בניו לתלמוד תורה, דהיינו שבאמת עבור סעודת שבת הקב"ה הוא שמשלם, ונמצא שמשלחן גבוה אנו אוכלים, ואנו אורחיו יתברך, ואוכלים על שולחנו.

בבית המקדש היתה הלכה של בגדי כהונה, וכן בשבת צריך ללבוש בגדי שבת, כמ"ש חז"ל (שבת קי"ג.) על הפסוק "אם תשיב משפת רגלך עשות חפציך ביום קדשי וקראת לשפת ענג לקדוש יי' מכבד וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר" (ישעיה נ"ח י"ג) דרשו חז"ל "וכבדתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול, וכל דין החלפת הבגדים בשבת נלמד מבגדי כהונה בגמרא (שבת קי"ד.) מנין לשינוי בגדים מן התורה? שנאמר: "ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים" (ויקרא ו ד) מפרש רש"י: מניין ששינוי בגדים שהוא דרך כבוד לפני המקום ומפרש המהרש"א שקאי על בגדי שבת, הרי שבגדי שבת ובגדי כהונה דין אחד להם.

במקדש היתה מצות רחיצת ידים ורגלים, והיה בזה שני ענינים, א' חיוב מצוה מדאורייתא רחיצת ידיו ורגליו לכל כהן שבא לעבוד בבית המקדש, והשני מתקנת חכמים, שתקנו סרך טבילה, ואמרו (יומא ל.) אין אדם נכנס לעזרה לעבודה אפילו טהור עד שיטבול, אע"פ שאין לו טומאה. וכן בשבת מצינו שיש שתי הלכות, א' רחיצת פניו ידיו ורגליו, הוי הלכה בשו"ע (ר"ס א') "מצוה לרחץ פל גופו. ואם אי אפשר לו, ירחץ פניו ידיו ורגליו בחמין בערב שבת. ואילו הטבילה בערב שבת, היא מצד המנהג עפ"י סוד.

במקדש היה קודש הקדשים, ששם היה הארון והכרובים והלוחות וספר התורה שהם קודש הקדשים של ישראל, כמו כן אמרו חז"ל (ירושלמי שבת פט"ו ה"ג) לא ניתנו שבתות אלא לעסוק בתורה, שזה קודש הקדשים של שבת קודש ותכלית הכל.

ובבית המקדש היתה השראת השכינה, וכמו כן בשבת יש הדגשה מיוחדת של שלום בית, והיכן שיש שלום, יש השראת השכינה.

בבית המקדש היה את מזבח הקטרת, וכתבו הקדמונים על דרך הפשט בטעם הקטורת בבית המקדש שהיה בשביל להגדיל כבוד הבית. וכתב החינוך: אי אפשר להגדיל בלב בני האדם ובמחשבתו רק בדברים שחושבים אותם לגדלות וימצאו בהם תענוג ושמחה, וענין הריח הטוב הוא דבר שהנפש נהנת בו ומתאוה אליו, ומושך הלב הרבה, וריח הקטורת היה הטוב שאפשר לעשות ע"י האדם עכ"ל. והיינו כפשוטו להשרות ריח טוב ונעים בבית המקדש, שזהו כבוד שמים וכבוד הבית.

ובשבת מצינו שאמרו במדרש (ויקרא רבה כ"ג ו) אָמַר רַבִּי אֶבְיָן, מָה שׁוֹשְׁנָה זֹאת אֵינָה אֶלָּא לְרִיחַ וכו', מָה שׁוֹשְׁנָה זֹאת מִתְקַנֶּת לְשַׁבְּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים. וכן מצינו בגמרא (שבת ל"ג) אצל רבי שמעון בן יוחאי ורבי אלעזר כשיצאו מהמערה ראו אדם אחד שיש בידו הדסים ומפרש רש"י חבילות של הדס להריח בשבת, ומשמע שהיה מנהג קדום לפזר ריח טוב בבית בשבת קודש, ואע"פ שלא מצאנו מצוה מיוחדת לפזר ריח טוב בבית, אבל יש לסמוך לזה ההלכה המיוחדת של שלום בית שתהא האוירה נעימה תמיד בשבת קודש.

כמו כן מצינו בבית המקדש מצות מורא מקדש, במקדש היתה מצוה דאורייתא של מורא מקדש, דכתיב "וּמִקְדָּשֵׁי תִירָאוּ" וכן בשבת מצאנו מורא שבת, כמבואר בירושלמי (פ"ד דמאי) שגם עם הארץ לא משקר בשבת כי אימת שבת עליו. (לכן אדם שקנה פירות מעם הארץ ושכח להפריש מעשרות מספק, והגיע יום שבת שאינו יכול לעשר, שואל הוא את עם הארץ אם עישר או לא, ואם אמר לו עם הארץ שעישר, יכול לאכול על פיו, וכל זה התירו רק בשבת ולא בחול, מפני שבחול עם הארץ משקר, אבל ביום שבת הוא דובר אמת, כי אימת שבת עליו עיין ברמב"ם הלכות מעשר פרק י"ב הלכה א)

ושיטת היראים היא שמורא שבת היא מצוה מן התורה, ממה דכתיב (ויקרא כ"ו ב) "אֶת שַׁבַּת־תִּי תִשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשֵׁי תִירָאוּ" "תראו" קאי על תרוייהו.

במקדש מצינו שהיתה מצוה של שירה על הקרבנות, וכך בשבת קודש מנהג ישראל לתת חשיבות מיוחדת לשירה ולזמרה בכל הסעודות, שנוהגים ישראל בזמירות שבת, וכן בתפילה בפסוקי דזמרה יש תוספת זמירות, והדבר מורגש ביותר בקבלת שבת, שכל עסק קבלת השבת הוא זמירות, יש מתחילים בשיר השירים ואח"כ בפרקי תהילים העוסקים במיוחד בשירה או בזמרה, לכו נרננה, שירו לה', מזמור שירו לה' ואח"כ פזמון לכה דודי, ומזמור שיר ליום השבת, באופן שמנהג ישראל הוא ששבת קודש נכנסת מתוך שירה וזמרה.

אומר הרב פינקוס זצ"ל הלא טעות היא לשיר את הזמירות ולא לשים לב למלים "דא היא סעודתא דעתיקא קדישא" אנחנו מוזמנים אל הסעודה, שבת קודש היא הסעודה של הקב"ה, שבת קודש הוא הבית המקדש, הבית של הקב"ה, היסוד של בית המקדש הוא יחודיות, בבית המקדש היה קודש הקדשים שרק הכהן גדול היה נכנס לשם, ובזמן שנכנס כתוב, "וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֵאוֹ לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ עַד צֵאתוֹ (ויקרא ט"ז י"ז) וכמו כן לענין שבת, פסק הרמב"ם (הלכות מלכים) גוי שרצה לקיים אחת מכל המצוות יכול לקיים, חוץ משבת, גוי ששבת חייב מיתה, ולא נתתה ה' אלוקינו לגויי הארצות ולא הנחלתו מלכנו לעובדי פסילים משא"כ בכל המצוות.

אומר הרב פינקוס: שמעתי פעם יהודי חילוני מתבטא, שבת היא בית סוהר, גם תפילת שמונה עשרה היא לכאורה בית סוהר, אי אפשר לזוז, כביכול נעולים עם השם יתברך, אבל היודעים אתם מהו בעצם הבית סוהר של השבת? חדר יחוד... הכלה אינה יכולה לברוח משם, כמובן, אם היא רוצה באפשרותה לפתוח את הדלת ולברוח, אבל אם היא רוצה להישאר, היא כביכול נעולה שם, זהו "יחוד".

השבת היא חדר יחוד, רק אנחנו והשם יתברך אפילו המלאכים לא יכולים להיות בחדר יחוד, ולכן אנו מבקשים מהם כביכול שיעזבו את החדר בשבת, "צאתכם לשלום מלאכי השלום" כי בשבת אנו נמצאים

בפרטיות עם השם יתברך, כמו שחתן וכלה מיד אחרי החתונה אינם מתחילים לחיות את החיים השגרתיים יציאה לעבודה וכו' אלא ישנו שבוע שלם של שבע ברכות שבו נמצאים כל הזמן יחד, כך גם בשבת צריכים ליצור את הקירבה הזו, לכן ההלכה היא שלא יהא דיבורך בשבת כדיבורך בחול, לא לדבר סתם שטויות, כי נמצאים כל הזמן עם השם יתברך, כביכול אוכלים אתו, שותים אתו, ישנים אתו, זו המציאות.

כל כך חשובה כניסת השבת, כניסת השבת היא הנשיקה, והרגע העליון ביותר, הוא בזמן מנחה של שבת "אתה אחד ושמן אחד" זה הייחוד.

אומר הרב פינקוס יש לנו קושיא על כל הדרשות, אנו שומעים על היקר של שבת, האור שבה, התענוגים, למה אנו לא מרגישים זאת?

היסוד הראשון להרגיש את קדושת השבת הוא להוציא את כל הגורמים הזרים, את כל אותן נקודות שאינן אסורות ממש, רק 'פרווה' סבא שלי ז"ל היה אומר שפרווה זה טרייף, הוא אמנם התכוון למשהו אחר (דהיינו שפרווה זה גם חלבי וגם בשרי) אך ביטוי זה נכון גם לענייננו, ישיבה רגל על רגל בשבת וקריאת דברים שאין להם שום משמעות, כגון מה שקרה בהודו וכו' זה 'טרייף' כביכול יש כאן גורם נוסף בבית מלבד השי"ת, ובאופן כזה לא ניתן לזכות לנשיקה של שבת.

משל לחתן וכלה יושבים בחדר יחוד ביחד, והנה נכנס לשם גוי, הוא רק שוטף את הרצפה, זה לא יחוד...

ע"כ להלכה (עי' סי' ש"ז) אסור לקרוא שום דבר חוץ מדברי תורה, ואנו נכשלים וקוראים, לא ח"ו דברים גרועים, רק שטויות, דברי הבל, בו ברגע שנכנס גוי למערכת הזו הנקראת שבת, אין כבר יחוד אין כבר נשיקה של שבת.

שבת עניינה יחודיות, הקב"ה בא להנות מהשהות אתנו, לפעמים זה קשה, אחה"צ ארוך אין מה לעשות, אבל אם אדם נותן לקב"ה את

הנשיקה הזו, ומקריב את כל תפיסת החיים שלו באותן שעות, מיד הוא מקבל נשיקה בחזרה, הוא מרגיש את קדושת השבת, את המעין עולם הבא.

פעם שאל אותי מישהו אומר הרב פינקוס מה כל כך גרוע בקריאת עיתון בשבת? עבורי זה עונג שבת, אמרתי לו תאר לך שיש לך אורחים לשבת, כגון הורים או אחים, יושבים כולם סביב השולחן, ואתה מוציא עיתון וקורא...

מאז ומתמיד אחד הרגעים המרגשים ביותר עבורי אומר הרב פינקוס, היה ביום כיפור ברגע שבו אמר החזן "והכהנים והעם" וכולם היו נופלים על פניהם. פעם הייתי בבית כנסת מסויים ביום כיפור, ושם היה נהוג לחלק עיתונים למתפללים, כדי שיהיה להם להניח על הרצפה מתחת לרגליהם בשעה שהם כורעים, והנה אני רואה יהודי שבזמן שאומרים "כשהיו שומעים את השם הנכבד והנורא מפורש יוצא מפי כהן גדול" הוא קורא את העיתון...

אם הייתי שואל אותו מה אתה עושה? ודאי היה אומר מה רע בזה הלא אין בעיתון דברים אסורים?... כן אבל עכשיו?!?! ביום הכיפורים זה הזמן?

כך הוא גם לגבי שבת קודש, זה לא הזמן המתאים לקריאת עיתונים, כשכל העולם שובת אנחנו נמצאים בתוך בית המקדש, יושבים בחברת השי"ת ליד שלחנו, זה השולחן אשר לפני ה'.

פרטיות זו עם הקב"ה שזוכים לנו לה בשבת קודש, מחייבת אותנו בהנהגה המעשית, שבות כאילו כל מלאכתך עשויה (ילקו"ש יתרו רמז רצ"ו) בשבת אל תחשוב על ה'ביזנס'.

תארו לעצמכם אומר הרב פינקוס חתן הנכנס לחדר יחוד, ומיד אחרי שהוא מתיישב הוא פולט אנחה ואומר: אוי מי ישלם על החתונה הזו?!?! אומרת לו הכלה לא עכשיו, יבוא הזמן ונדאג, אבל לא עכשיו, זוהי שבת קודש, זמן של פרטיות.

בשבת יושבים עם ה' ואוכלים ונהנים מסעודתו, ומדברים דברי תורה, כי דברי תורה פירושם לדבר עם ה'.

ומה עוד עושים? כלום, רק זוכרים שזהו יומו של ה', בשבת אין כמעט אפשרות לקיים שום מצוה אפילו מצות תפילין, מצוה כה יפה להתקשר אל ה"שמע ישראל" גם מצוה זו נאסרה בשבת, כמו כן עשיית ציצית, וכתבת מזוזה אסורים בשבת, דומה הדבר לחתן וכלה היושבים יחד בחדר היחוד, והיא לוקחת מטאטא ומתחילה לטאטא את החדר, אומר לה החתן יפה מאוד אבל לא כאן המקום ולא זהו הזמן המתאים, כעת עלינו לשבת ביחד.

בשבת אין מצוות, רק אוכלים ביחד עם הקב"ה, ומתלבשים יפה לכבודו, ומבינים שהקשר עם הרבש"ע הוא קשר מוחשי.

מספר הרב פינקוס זצ"ל ראיתי אשה שאחרי הדלקת נרות ישבה עם הילדים וקראה להם מספרי נכרים שום דבר רע חלילה רק שטויות האם זה הזמן? בזמן הנשיקה להביא זר הביתה ה' ישמרנו, בזמן הזה של היחוד צריך לספר על הפרשה ולהכניס את הילדים לתוך האהבה הזו.

בכנס השנתי לנשים על שמירת הלשון נכנס הרב ישראל גנס שליט"א לראש הישיבה הרב שך זצ"ל שהורה לו לומר זאת.

בדורות הקודמים היה נסיון הפרנסה נסיון קשה, יהודים עזבו את ארצות אשכנז ובאו לאמריקה לעבוד אצל הגויים, ואז אנשים שומרי מצוות החלו לעבוד בשבת, שאם לא כן יפוטרו מהעבודה, וב"ה כיום כמעט ואין את הניסיון הזה. אך הנסיון של דורינו, הוא נסיון האמונה, וכדי שלא ימצא אדם את בניו ביום מהימים עוזבים את התורה והיהדות, לכן שבת צריכה להיות מיוחדת במינה, בשירה וזמרה ומיני מתיקה, עם העברת מסרים באמונה ויראה, שהבן יתגעגע לבוא שבת המלכה, וישאב ממנה אמונה ויראת שמים קדושה וטהרה עכת"ד ודפח"ת.

וכדברים הללו כתב בספר זריעה ובנין (דף ל"ח) בשם הרב שלמה וולבה זצ"ל שחינוך ילד למצוות שמירת שבת, צריכה להיות חוויה בשביל הילדים, כל ילד לפי גילו, החל משיתוף הילדים בהכנות לשבת ועד הישיבה ליד שולחן שבת, השירה, מיני המתיקה, סיפורים יפים לפרשת השבוע, סיפורי צדיקים ומוסר ויראה שימשוך את ליבם, ויהווה עבורם חוויה מעניינת, וימשוך אותם כך שהילד יחכה לשבת.

ומכל מקום בילדים קטנים צריך להזהר שלא להכריח את הילדים לשבת ליד השולחן מראשית הסעודה ועד אחריתה, בפרט כשיש אורחים והסעודה מתארכת מאוד, שזה עינוי בשבילם, ואדרבא התוצאה הפוכה והכל לפי העניין עכת"ד.

מנהגו של הרב שך זצ"ל בהגיע אליו מי מבני הישיבה להודיע על חתונתו, היה מברר היכן יתגורר אחר החתונה, והיה אם הבחור השיבו "בבני ברק" היה אומר לו הרב שך שכיון שכאן בבני ברק זה אתריה דהחזון איש, לכך ההימנעות משימוש בחשמל בשבת הוא מעיקר הדין, ואם הלך להתגורר במקום אחר לא היה אומר כלום על כך מסיבותיו שלו.

ארע ובחור מהישיבה שלא הצטיין ביראת שמים, הגיע אל ראש הישיבה הרב שך זצ"ל והודיע על נשואיו בימים הקרובים, לשאלתו על מקום מגוריו? סיפר שיגור בירושלים, ולמרבה הפלא אמר לו הרב שך זצ"ל אתה צריך לקבל על עצמך שבשום אופן לא תשתמש בחשמל בשבת.

וזאת עלינו לדעת שבתקופה ההיא, עדיין לא היה הגנרטור כהיום תחליף לחשמל, אז היו משתמשים בעששיות - לוקסים (מערכת תאורה על גז).

יצא הבחור מראש הישיבה זצ"ל וסיפר להרב אברהם צבי טובי שליט"א על ציוויו הבלתי מובן, והוסיף כמדומני שאין הרב שך מכירני, האם בדיוק החומרא הזו של החזון איש חסרה לי מתוך מכלול הדברים הטעונים חיזוק אצלי? מאיזך לא חפץ להתעלם מדברי הרב שך זצ"ל, וביקש מהרב אבהם צבי

להסביר לראש הישיבה זצ"ל את הענין ולהעמידו על המציאות בהקשר אליו.

כבקשתו עשה, נכנס ושטח לפני הרב שך זצ"ל דברים כהויתם, ודאי ידעתי גם ידעתי הבהיר הרב שך זצ"ל, אם כן מדוע דוקא לו בשונה מכל אלו שאינם מתגוררים בבני ברק הורה כך ראש הישיבה? נשאלה השאלה המתבקשת.

כיצד לא תבין ענה ופירש הרב שך, פשוט כל כך, ליד עששית של שבת קודש, אי אפשר לקרוא עיתונים. (כאייל תערוג עמ' קס"ו)

בעת ששהה רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל בארה"ב בבית הנגיד ר' שמעון גליק, סיפר לו ר' שמעון, שאחד מידידיו, יהודי שאינו שומר תורה ומצוות, שרוי בצרה גדולה וביקש מהרב שישוחח עמו.

הרב ניאות לכך והוסיף, כיון שיהודי בצרה אני אלך אל ביתו ונשוחח אתו שם.

כשהגיעו לשם, אמר לו אותו יהודי שלצערו הגדול אמנם אינו שומר תורה ומצוות, אבל כעת בתו עומדת לינשא רח"ל לגוי, ובשל כך חיינו אינם חיים, לדבריו הוא כבר ניסה את כל הדרכים להניא אותה מזה ולא הצליח.

א"ל הרב שטיינמן תתחיל לשמור שבת ואז הכל יסתדר, וסיכם אתו שילמד ספר קיצור הלכות שבת, וכך הכל יסתדר.

ואכן התחיל הנ"ל ללמוד הלכות שבת ולשמור שבת, לא עברו כמה ימים והחתן נסע באחד הימים על אופניו במרוצה, ונפל לתוך הנהר וטבע ומת.

וכשנשאל הרב שטיינמן כיצד לקח את האחריות על זה? אמר: האם אני ברכתי? השבת ברכה, כי היא מקור הברכה...

מעלת לימוד התורה ביחס לשאר המצוות

אמרו חז"ל (ירושלמי פאה פ"א ה"א): על המשנה "ותלמוד תורה כנגד כולם" כל מצוותיה של תורה, אינן שוות לדבר אחד של תורה". ובאר הגר"א דהיינו למילה אחת של תורה. דהיינו שכל המצוות ביחד לא שוות ללימוד התורה.

וכך כתב הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה ג). אין לך מצוה בכל המצוות כולן, שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה, אלא תלמוד תורה שקול כנגד כל המצוות כולן.

מעלת לימוד התורה בשבת

כתב המקובל החסיד הרב רחמים שרים זצ"ל תלמידו של גאון המקובלים בירושלים הרב שאול חיים דוויק הכהן זיע"א בספרו שערי דרך החיים (ח"ג סימן קצה) וז"ל ושמענו מפי הרב יוסף חיים (הבן איש חי) שהלומד בשבת עולה י"ז אלף פעמים על החול מפי מגידי אמת עכ"ד.

וכתב בספר שיבת ציון (ח"ב רלג, להרה"ג בן ציון מוצפי שליט"א): א"ל מו"א המקובל רבי סלמן מוצפי זצ"ל שצריך לומר י"ז אלף רבוא כי כך שמע מפי חכמי הקבלה שבירושלים (וזאת עפ"י הכתוב בספר עץ חיים למהרח"ו ובתקוני הזהר ועוד)

ואם כן 17 אלף ריבוא הוא מאה שבעים מליון. לפי זה לימוד תורה של שעה אחת בשבת, שווה כמאה שבעים מליון שעות של חול".

ומה שכתב הבן איש חי (שנה ב בהקדמה לפרשת שמות) ששעה אחת בשבת שווה כאלף שעות בחול, אמר לו אביו זצ"ל שהוא לאו דוקא ובדרך הפלגה כתב כן, (כמו שאומרים 'חמץ אפילו באלף לא בטל', ובאמת שגם ביותר מאלף, אינו בטל).

חוברת זו שהנך אוחז בידך, נקראת בשקיקה על ידי כל שכבות הציבור, ורבים מוסרים מהם דרשות לציבור. ויש ביקוש להגדיל את התפוצה, כי אין הקומץ משיביע את הארי.

בסכום של 100 ₪ ניתן להדפיס כ-40 חוברות והנך שותף בזיכוי הרבים. של מאות שעות של לימוד תורה בשבת קודש, והכל יהיה נזקף לזכותך.

להקדשת חוברות

עם הנצחה לעילוי נשמת או לברכה

במחיר עלות ניתן להתקשר 054-8428679